

із застереженнями і заявами Законом № 2824-IV (2824-15) від 07.09.2005. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 5-6. Ст. 71.

6. INTERNET ORGANISED CRIME THREAT ASSESSMENT (IOCTA) 2019. 2020. URL: <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/internet-organised-crime-threat-assessment-iocta-2019>

7. INTERPOL: Cybercrime. 2020. URL: <https://www.interpol.int/Crimes/Cybercrime>

8. Орлов О.В., Онищенко Ю.М. Організаційні та нормативно-правові засади боротьби з кіберзлочинністю. 2020. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=715>

УДК 343.352(043.2)

Лисько Т.Д., к.ю.н.,
Вовканич Д., студентка,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ХАРАКТЕРИСТИКА КОРУПЦІЙНИХ ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ СЛУЖБОВОГО СТАНОВИЩА

Протягом кількох десятиріч корупція є однією з головних проблем у світі, адже це правопорушення є суттєвою перешкодою розвитку міжнародних економічних зв'язків, загрожує правопорядку, демократії та правам людини, руйнує державне управління.

Україна вже протягом тривалого часу за даними міжнародної організації Transparency International знаходиться в числі країн з високим рівнем корупції. У нашій державі корупція (хабарництво) особливо процвітає у сфері управління державою, тому створює загрозу національній безпеці України та ставить під загрозу політичну стабільність і сталий розвиток країни.

Хабарництво спотворює авторитет державного апарату, породжує уявлення стосовно можливості досягнення бажаного шляхом підкупу службових (посадових) осіб. Для службових (посадових) осіб хабарництво є джерелом додаткового незаконного доходу. В результаті грубо порушуються права і законні інтереси громадян, підриваються гарантії реалізації конституційних прав. Врешті, небезпечність хабарництва полягає і в тому, що воно нерідко поєднується з іншими злочинами, зокрема, з привласненням, розтратою або заволодінням майном через зловживання службовим становищем, владою, службовим підробленням та іншими злочинами у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг.

У кримінальному кодексі України поняття «хабар» не застосовується. У ст. 368 КК України «Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання *неправомірної вигоди* службовою особою», тобто це злочин у сфері

службової діяльності, що полягає у прийнятті пропозиції, обіцянки або одержання службовою особою неправомірної вигоди, у проханні надати таку вигоду для себе чи третьої особи за вчинення чи невчинення будь-якої дії з використанням наданої службовій особі влади чи службового становища [1].

Суть цього корупційного злочину, як антисоціального явища полягає в тому, що окремі недобросовісні службові (посадові) особи, які наділені державою чи громадськими організаціями певним обсягом владних повноважень для виконання покладених на них обов'язків, перетворюють свою посаду на джерело високого прибутку, за рахунок чужої власності. Тим самим порушується нормальна діяльність підприємств, установ, організацій, грубо зневажаються права та законні інтереси громадян. Таким чином, підриваються гарантії реалізації конституційних прав, зокрема, право на працю, відпочинок, пенсійне забезпечення, охорону життя та здоров'я, житло, освіту, які закріплені в Конституції України.

Безпосереднім об'єктом більшості корупційних злочинів є суспільні відносини, що забезпечують правильну (належну) діяльність органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних чи комунальних підприємств, установ чи організацій, а також їх службових осіб, у частині їх непідкупності та фінансування виключно у порядку, встановленому законодавством.

Предметом злочину є неправомірна вигода. Предметом же неправомірної вигоди можуть бути і нематеріальні блага (зокрема будь-які послуги) [2]. Оскільки від розміру неправомірної вигоди залежить ступінь суспільної небезпечності злочину та його кримінально-правова кваліфікація, предмет такого роду вигоди має отримати грошову оцінку в національній валюті України. Це необхідно і в тих випадках, коли ним є майно, яке з тих чи інших причин не купувалося (викрадене, подароване, знайдене тощо). При визначенні вартості предмета неправомірної вигоди слід виходити з мінімальних цін, за якими в даній місцевості на час вчинення злочину можна було вільно придбати річ або одержати послуги такого ж роду та якості.

У випадках, коли вартість речей, які були предметом неправомірної вигоди, на час судового провадження змінилася, розмір грошової суми, що підлягає стягненню, має визначатися за цінами на момент виконавчого провадження.

Суб'єкт злочину – спеціальний, а саме службова особа, службова особа юридичної особи приватного права, особа, що надає публічні послуги. Окремо зазначені працівники правоохоронних органів. Теорія та практика кримінального права неодноразово вказували на суттєві вади визначення таких спеціальних суб'єктів та проблеми застосування кримінального закону в частині встановлення та відмежування вказаних понять. Це є окремим дискусійним питанням, яке вимагає окремого

розгляду.

Суб'єктивна сторона корупційних злочинів характеризується прямим умислом. Специфіка суб'єктивної сторони корупційних злочинів полягає в існуванні тісного зв'язку між умислом особи, яка приймає пропозицію, обіцянку або одержує неправомірну вигоду, та умислом того, хто її пропонує, обіцяє або надає. Змістом умислу службової особи має охоплюватися, з-поміж іншого, усвідомлення того, що суб'єкт злочину, розуміє сутність того, що відбувається, та усвідомлює факт прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою. Якщо особа, надаючи службовій особі неправомірну вигоду, з тих чи інших причин цього не усвідомлює (наприклад, у зв'язку з обманом чи зловживанням довірою), вона не може нести відповідальність за пропозицію, обіцянку або надання, а службова особа – за прийняття пропозиції, обіцянки або одержання такої вигоди. За наявності для того підстав дії службової особи можуть кваліфікуватись як зловживання владою чи службовим становищем, шахрайство тощо [3].

Отже, корупційні злочини з використанням службового становища є розповсюдженим правопорушенням не лише в Україні, але й у всьому світі. Працівники органів державного управління досить часто зловживають своїм службовим становищем і отримують неправомірну вигоду, усвідомлюючи сутність всього, що відбувається. Так звичайно, в Україні борються з цим правопорушенням масштабно – прийняті відповідні нормативно-правові акти, створено антикорупційну прокуратуру, суд, та інші органи влади, проте, нажаль, впровадження цих заходів не стало гарантією зникнення чи зменшення проявів корупційних злочинів.

Література

1. Кримінальний кодекс України від 5 квіт. 2001 р. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/print1329869296477451>

2. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М.І. Мельника. М.І. Хавронюка. 7-ме вид., переробл. та доповн. Київ: Юридична думка, 2015. 1236 с.

3. Кримінальне право України. Загальна частина: підруч. / Александров Ю.В., Антипов В.І., Володько М.В. та ін.; за ред. М.І. Мельника, В.А. Клименка. 6-те вид., переробл. та допов. Київ: Атіка, 2016. 744 с.